

Voorstel aan : Gemeenteraad van 20 juni 2016
Nummer : 27
Onderwerp : Vaststelling Perspectiefnota 2017
Bijlage(n) : 1. Concept raadsbesluit
Steller advies : Dhr. T.J. van Markesteijn

Samenvatting : In deze Perspectiefnota 2017 leggen wij uit waar wij financieel staan en welke ontwikkelingen op ons afkomen, voor het begrotingsjaar 2017 en verder.

Voorgestelde beslissing : De Perspectiefnota 2017 vast te stellen als kader voor de opstelling van de Begroting 2017 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2018-2020.

PERSPECTIEFNOTA 2017

Inhoudsopgave

1 Samenvatting financiële mutaties	4
2 Programma's	6
2.1 Burgerrelaties	6
2.2 Openbare orde en veiligheid	7
2.3 Raad en raadsondersteuning.....	8
2.4 College en Middelen.....	9
2.5 Wegen, water en groen en verkeer	11
2.6 Onderwijs	12
2.7 Economische zaken.....	13
2.8 Werk en Inkomen	14
2.9 Cultuur.....	15
2.10 Sport en recreatie	16
3 Technisch administratieve begrotingswijzigingen	17
4 Voorstel Perspectiefnota 2017	19

1 Samenvatting financiële mutaties

Dit is het tweede Planning & Control document in de gewijzigde opzet, de Perspectiefnota 2017, als voorloper op de Begroting 2017. In deze rapportage geven wij een financieel doorkijkje naar de jaren 2017 en verder. Wij rapporteren (nieuwe) ontwikkelingen en verwerken alleen financiële afwijkingen en geven daarop een toelichting.

In hoofdstuk 2 geven wij per programma een toelichting op de begrotingsmutaties per product. In hoofdstuk 3 gaan wij in op de technisch administratieve begrotingsmutaties. Wij sluiten af met ons voorstel.

Het effect van deze begrotingsmutaties op het exploitatiesaldo is als volgt te specificeren: (bedragen in €; mintekens zijn voordelig, peildatum 1 mei 2016)

	2017	2018	2019
Saldo Begroting 2016	-108.807	-100.942	-114.604
Perspectiefnota 2017 mutaties	210.299	39.609	33.597
Nieuw begrotingssaldo	101.492	-61.333	-81.007

De totale begrotingsmutatie 2017 en verder is als volgt te verdelen over de programma's: (bedragen in €; mintekens zijn voordelig, peildatum 1 mei 2016)

Programma	2017	2018	2019
Burgerrelaties	23.037	54.037	99.037
Openbare orde en veiligheid	29.220	24.220	24.220
Raad en raadsondersteuning	26.915	26.915	26.915
College en Middelen	-12.855	-169.246	-205.342
Wegen, water en groen en verkeer	18.350	18.350	12.350
Ruimtelijke ontwikkeling	-13.950	-13.950	-13.950
Milieu	0	0	0
Onderwijs	7.949	53.137	45.826
Economische zaken	28.072	7.572	7.572
Werk en Inkomen	-7.993	-10.980	-12.585
Cultuur	29.055	29.055	29.055
Sport en recreatie	87.000	25.000	25.000
Sociaal Domein	-4.500	-4.500	-4.500
Totaal begrotingsmutaties	210.299	39.609	33.597

Overige ontwikkelingen

Op dit moment zijn we bezig met het in kaart brengen van de financiële positie van onze gemeente in het kader van het project Beterr Haren, onder andere door middel van een stresstest. De investeringsruimte voor de komende jaren wordt in belangrijke mate bepaald door de uitkomsten daarvan. Dat is de reden dat wij ontwikkelingen met betrekking tot de investeringen / kapitaallasten zoveel mogelijk parkeren en rechtstreeks zullen verwerken in de Begroting 2017. Dat geldt ook voor de eventuele extra bezuinigingen die nodig zijn naar aanleiding van Beterr Haren.

Wij hebben een sobere Perspectiefnota voor 2017 en verder opgesteld, waarin geen nieuw beleid of bezuinigingen zijn opgenomen. De voornoemde stresstest zal onderdeel zijn van de discussie in de raadsvergadering van 15 juni 2016. De uitkomsten van de discussie zullen leiden tot nadere invulling en uitwerking in de Begroting 2017.

Het onderzoek in het kader van de integrale afweging met betrekking tot eventueel (deels) vrij parkeren en de grondexploitatie Raadhuisplein/Haderaplein loopt nog. Eventuele effecten daarvan zullen we daarom verwerken in de Begroting 2017.

Met de nieuwe Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten, waardoor het makkelijker wordt om ruimtelijke projecten te starten. Op dit moment hebben wij nog geen zicht op de (financiële) effecten. Als wij meer zicht hebben op de effecten van de Omgevingswet verwerken wij deze in de Begroting 2017.

U heeft besloten mee te werken aan de revitalisering van het Maartenscollege en daarbij de financiering te gieten in de vorm van een (beperkte) doordecentralisatie. Het contract is nog niet gefinaliseerd.

In de Begroting 2016 zijn de kortingen op het budget sociaal domein verwerkt conform de meicirculaire 2015. Deze inkomstendaling (met name jeugdzorg) moet nog vertaald worden in een daling van de kosten. In de Begroting 2017 komen wij hier op terug.

Vernieuwing BBV

Wij hebben u het volgende toegezegd in het raadsvoorstel 2016-15, Wijziging planning & control cyclus 2016:

“de Perspectiefnota in juni 2016 zal voor het eerst volgens de nieuwe opzet worden gepresenteerd. Om de leesbaarheid en herkenbaarheid in producten, taakvelden en programma's te vergroten zal dit een 'was-woord' lijst worden”.

Door meerdere oorzaken is de verwerking van de vernieuwing van de BBV in onze systemen doorgeschoven in de tijd. Uiteraard verwerken wij een en ander voor de Begroting 2017. Wij informeren u zodra wij het inzicht hebben met een raadsbericht.

2 Programma's

In dit hoofdstuk lichten wij afzonderlijk de financiële mutaties groter dan € 5.000 toe. Een minteken betekent voordeel ten opzichte van de Begroting.

2.1 Burgerrelaties

Burgerzaken

De verwachting is dat er in 2017 meer paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten (NIK) worden aangevraagd. Dat maakt de legesinkomsten ten opzichte van 2016 hoger en dus ook de afdracht aan het rijk. Wij ramen hier het incidentele voordeel van € 12.000 in 2017 af.

De verwachting is dat er in 2018 en latere jaren minder paspoorten en NIK's worden aangevraagd. Dat maakt de legesinkomsten ten opzichte van 2016 lager en dus ook de afdracht aan het rijk. Wij ramen daarom 2018 een bedrag van € 19.000 bij en in 2019 een bedrag van € 64.000.

Vastgoedregistratie

Voor de implementatiekosten voor informatiebeveiliging ramen wij structureel een bedrag van € 30.000 bij.

Er is een toename te zien in de kosten voor digitale luchtfoto's in verband met veranderde omgevingsfactoren. Wij ramen daarom structureel een bedrag van € 5.000 bij.

Product	2017	2018	2019
029 Burgerzaken	-12.000	19.000	64.000
030 Vastgoedregistratie	35.000	35.000	35.000
Totaal programma	23.000	54.000	99.000

2.2 Openbare orde en veiligheid

Brandweezorg en crisisbeheersing

Op 14 december 2015 is het financieel kader huisvesting Veiligheidsregio in de raad behandeld. Als gevolg van uitstel met één jaar naar 1 januari 2016 zijn de bijdragen gewijzigd. Wij hebben daarom de mutatie van de hogere bijdrage als volgt verwerkt over de jaren: € 10.100 in 2017 en € 5.100 in 2018 en latere jaren.

Wij hebben de ontwerp-begroting 2017 van de Veiligheidsregio ontvangen. Hierin staan uitzettingen die deels leiden tot hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio met ingang van 2017. Het betreft de volgende wijzigingen:

1. Wijziging aantal inwoners. Effect op onze bijdrage is € 703.
2. Twee aanvullende besluiten met betrekking tot huisvesting: uitbreiding van de beheerformatie kazernes en lokale heffingen door huisvesting. Effect op onze bijdrage is € 7.785.
3. Herijkingseffecten verdeelsleutel gemeentefonds. Effect op onze bijdrage is € 10.633.

Samengevat leiden de wijzigingen tot een structureel hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio van € 19.121 die wij hier bijramen.

Product	2017	2018	2019
035 Brandweezorg en crisisbeheersing	29.220	24.220	24.220
Totaal programma	29.220	24.220	24.220

2.3 Raad en raadsondersteuning

Gemeenteraad en raadscommissies

In verband met een stijging in de onkostenvergoeding aan raadsleden en de fiscale verwerking van gewijzigde regelgeving met betrekking tot onkostenvergoedingen ramen wij structureel een bedrag van € 27.017 bij.

Product	2017	2018	2019
001 Gemeenteraad en raadscommissies	27.017	27.017	27.017
Totaal programma	27.017	27.017	27.017

2.4 College en Middelen

Burgemeester en wethouders

In verband met een stijging van de lonen en onkostenvergoeding van burgemeester en wethouders en de fiscale verwerking van gewijzigde regelgeving met betrekking tot onkostenvergoedingen ramen wij structureel een bedrag van ca. € 54.000 bij.

Communicatie

In 2015 organiseerde de gemeente Haren de pre-racemeeting van de 4 Mijl voor de nationale en internationale topatleten, Charity Run-deelnemers en overige genodigden in het gemeentehuis van Haren. Dit is naar grote tevredenheid van de diverse betrokken partijen geweest. Het college van B&W heeft dan ook besloten ook dit jaar de pre-racemeeting van de 4 Mijl in het gemeentehuis van Haren te organiseren. De 4 Mijl en daarmee ook de meeting vinden dit jaar plaats op 9 oktober. Wij ramen hiervoor structureel een bedrag van € 5.000 bij, waarvan € 1.500 op het product Communicatie en € 3.500 op het product Saldi kostenplaatsen.

Algemene uitgaven en inkomsten

Wij ramen de stelpost loon-, rente- en prijsstijgingen met € 100.000 af ten behoeve van de bijraming van het salaris als gevolg van CAO- en pensioenwijzigingen 2016. Zie product Saldi kostenplaatsen.

In 2017 ramen wij de stelpost loon-, rente- en prijsstijgingen met € 34.000 af ten behoeve van de bijraming van het salaris als gevolg van CAO-aanpassingen 2017.

Gemeentefonds

Uit de septembercirculaire 2015 is een verhoging van onze gemeentefondsuitkering voor de jaren vanaf 2017 gebleken. Zie raadsbericht 2015-56 voor een uitvoerige verklaring daarvan.

Saldi kostenplaatsen

Op het product Saldi kostenplaatsen hebben wij de volgende mutaties verwerkt:

- Naar aanleiding van de uitkomsten van de CAO-onderhandelingen stijgen de CAO-lonen met 3% per 1 januari 2016 en naar aanleiding van de stijging van de pensioenpremie ABP per 1 april 2016 stijgen de lonen met ca. 0,5%. Dit leidt tot een bijraming van ca. € 191.000, waarvan een bedrag van € 100.000 gedekt kan worden door de stelpost loon-, rente- en prijsstijgingen van € 100.000 die in de begroting 2016 was opgenomen onder product Algemene inkomsten en uitgaven.
De CAO-stijging met 0,4% per 1 januari 2017 leidt in 2017 tot een stijging van ca. € 34.000, die gedekt kan worden door de stelpost loon-, rente- en prijsstijgingen.
- Wij ramen voor de pre-racemeeting van de 4 Mijl structureel een bedrag van € 5.000 bij, waarvan € 1.500 op het product Communicatie en € 3.500 op het product Saldi kostenplaatsen.
- Wij ramen structureel een bedrag van € 7.500 bij om de Gemnet verbinding van de gemeente Haren te upgraden.

Product	2017	2018	2019
006 Burgemeester & Wethouders	53.800	53.800	53.800
018 Beleidsplanning en Concerntcontrolling	583	583	583
019 Communicatie	1.500	1.500	1.500
283 Algemene Uitgaven en Inkomsten	-135.134	-133.944	-132.766
284 Gemeentefonds	-151.181	-308.762	-346.036
293 Saldi Kostenplaatsen	236.133	236.133	236.133
Totaal programma	5.701	-150.690	-186.786

2.5 Wegen, water en groen en verkeer

Openbare verlichting

Op 29 juni 2015 is het beleidsplan openbare verlichting 2016-2025 door de gemeenteraad vastgesteld. Door het toepassen van energiezuinige LED-armaturen in combinatie met het dimmen van deze LED-verlichting verwachten wij de exploitatiekosten te kunnen verlagen vanaf 2016 met € 6.000 per jaar. In 2017 is de besparing € 12.000 en deze loopt op tot € 60.000 in 2025. De verwachte besparing vanaf 2019 voegen wij nu toe.

Product	2017	2018	2019
051 Openbare Verlichting	0	0	-6.000
Totaal programma	0	0	-6.000

2.6 Onderwijs

Gemeentelijk onderwijsbeleid

Vanwege langere doorlooptijd nieuwbouw Sint Nicolaasschool is de huur van de noodlokalen op de huidige locatie langer noodzakelijk. De gemeenteraad heeft hiervoor € 7.000 aanvullend krediet voor 2017 beschikbaar gesteld (besluit 2016-11), dat wij hier incidenteel bijramen.

Verder hebben wij de kapitaallasten in verband met het raadsbesluit van 29 maart 2016 verwerkt, waarbij u aanvullende investeringskredieten van € 732.600 en € 42.200 voor respectievelijk de nieuwbouw en eerste inrichting beschikbaar heeft gesteld. Het gaat om de volgende bedragen: € 52.188 in 2018 en € 51.377 in 2019.

De prognose van het aantal leerlingen wordt om het jaar opgesteld. In 2019 wordt geen prognose opgesteld en dus ramen wij incidenteel in 2019 een bedrag van € 6.500 af.

Verder betreft dit voor een bedrag van € 560 enkele kleinere structurele mutaties.

Product	2017	2018	2019
331 Gemeentelijk Onderwijsbeleid	7.560	52.748	45.437
Totaal programma	7.560	52.748	45.437

2.7 Economische zaken

Vastgoedbeheer

In verband met het toepassen van het sportbesluit en hiermee gepaard gaande belastingregels, is het niet mogelijk om de ombuiging op onderhoud en beheer velden en terreinen te realiseren in 2016 en 2017. Daarom ramen wij in 2017 een bedrag van € 20.500 bij. Wij wachten verdere besluitvorming over dit onderwerp af tot duidelijkheid is over de toepassing van het Sportbesluit en het behalen van de bezuiniging vanaf 2018.

Verder betreft dit voor een bedrag van € 692 enkele kleinere structurele mutaties.

Vlootschouw gemeentelijk vastgoed

Conform uw besluit van juni 2013 (vlootschouw) proberen wij vastgoed af te stoten. Een initiatiefgroep met inwoners van Noordlaren werkt hard aan het geven van een nieuwe maatschappelijke bestemming aan de voormalige basisschool De Rieshoek in het dorp. Hiermee willen ze de leefbaarheid van het dorp verbeteren en wij ondersteunen dit burgerinitiatief. Onze inzet is dat het dorp het gebouw over gaat nemen van de gemeente. Het bordert en het bruist in en rond het gebouw, maar de groep is nog niet zover dat zij met een sluitende businesscase kunnen komen. Mocht het niet lukken het pand in 2016 volledig over te dragen, dan betekent dit dat wij kosten in de begroting 2017 en verder zullen moeten opnemen voor het (meerjarig) onderhoud van het pand.

Product	2017	2018	2019
100 Vastgoedbeheer	21.192	692	692
Totaal programma	21.192	692	692

2.8 Werk en Inkomen

Werkloosheids- en Werkgelegenheidsprojecten

Korting naar aanleiding van septembercirculaire 2015.

Product	2017	2018	2019
197 Werkloosheids- en Werkgelegenheidsprojecten	-7.993	-10.980	-12.585
Totaal programma	-7.993	-10.980	-12.585

2.9 Cultuur

't Clockhuys

Bijraming salaris naar aanleiding van CAO-stijging met 3% per 1 januari 2016 en een stijging van de pensioenpremie per 1 april 2016 met ca. 0,5%. En in 2017 naar aanleiding van de CAO-stijging met 0,4% per 1 januari 2017.

Product	2017	2018	2019
152 't Clockhuys	17.602	17.602	17.602
Totaal programma	17.602	17.602	17.602

2.10 Sport en recreatie

Sport

U heeft in het verleden besloten tot een bezuiniging op sport. Deze bezuiniging wordt nog niet gehaald. Zie product Vastgoedbeheer in Programma 2.7 Economische Zaken.

Openluchtrecreatie en Toerisme

De beoogde bezuiniging op de bijdrage aan het Meerschap van € 25.000 in 2017 kan niet worden gerealiseerd. Het college heeft daarom besloten de beoogde bezuiniging te laten vervallen.

De gemeenteraad heeft op voorstel van het college ingestemd met een subsidieverstrekking van € 62.000 aan de werkgroep Zuidlaardermeer ten behoeve van de versterking van de recreatieve functie. De subsidie zal in 2017 worden uitgekeerd.

Product	2017	2018	2019
178 Openluchtrecreatie en Toerisme	87.000	25.000	25.000
Totaal programma	87.000	25.000	25.000

3 Technisch administratieve begrotingswijzigingen

Hieronder vindt u een overzicht van de technisch administratieve mutaties die leiden tot zowel verschuivingen binnen een programma als tot verschuivingen van het ene programma naar het andere, maar budgettair neutraal uitwerken. De technisch administratieve mutaties binnen een programma lichten wij niet toe. De overige technisch administratieve mutaties groter dan € 5.000 lichten wij hieronder afzonderlijk toe.

Een positieve mutatie betekent voordeel ten opzichte van de Begroting.

Burgerrelaties

Product	2017	2018	2019
28 Burgerlijke Stand	37	37	37
Totaal programma	37	37	37

Raad en raadsondersteuning

Product	2017	2018	2019
1 Gemeenteraad en raadscommissies	-102	-102	-102
Totaal programma	-102	-102	-102

College en Middelen

Product	2017	2018	2019
5 Ondersteuning B&W	1.050	1.050	1.050
6 Burgemeester & Wethouders	-185	-185	-185
17 Kabinetszaken	750	750	750
18 Beleidsplanning en Concerncontrolling	403	403	403
283 Algemene Uitgaven en Inkomsten	-6.300	-6.300	-6.300
293 Saldi Kostenplaatsen	-14.274	-14.274	-14.274
Totaal programma	-18.556	-18.556	-18.556

Algemene Uitgaven en Inkomsten

De structurele mutatie van - € 6.300 betreft een urenmutatie.

Saldi kostenplaatsen

Deze structurele mutatie betreft voor een bedrag van - € 9.700 enkele aanpassingen in de primaire salarisbegroting tussen afdelingskostenplaatsen en de kostenplaats CKC (zie programma Cultuur). Verder betreft dit voor een bedrag van - € 4.574 enkele kleinere structurele mutaties.

Wegen, water en groen en verkeer

Product	2017	2018	2019
47 Wegen, Straten en Pleinen	4.400	4.400	4.400
172 Landschapsbeheer	4.500	4.500	4.500
177 Plantsoenen	-4.050	-4.050	-4.050
247 Begraafplaatsen	13.500	13.500	13.500
Totaal programma	18.350	18.350	18.350

Begraafplaatsen

De structurele mutatie van € 13.500 betreft een urenmutatie.

Ruimtelijke ontwikkeling

Product	2017	2018	2019
245 Handhaving Openbare ruimte	-13.500	-13.500	-13.500
254 Ruimtelijke Plannen	2.250	2.250	2.250
265 Omgevingsvergunning verhaalbaar	-2.700	-2.700	-2.700
Totaal programma	-13.950	-13.950	-13.950

Handhaving Openbare ruimte

De structurele mutatie van - € 13.500 betreft een urenmutatie.

Onderwijs

Product	2017	2018	2019
331 Gemeentelijk Onderwijsbeleid	389	389	389
Totaal programma	389	389	389

Economische zaken

Product	2017	2018	2019
100 Vastgoedbeheer	-3.920	-3.920	-3.920
285 Verspreide Eigendommen	10.800	10.800	10.800
Totaal programma	6.880	6.880	6.880

Verspreide eigendommen

De structurele mutatie van € 10.800 betreft een urenmutatie.

Cultuur

Product	2017	2018	2019
144 Kunst & Cultuur	-750	-750	-750
152 't Clockhuys	12.203	12.203	12.203
Totaal programma	11.453	11.453	11.453

't Clockhuys

Deze structurele mutatie betreft voor een bedrag van ca. € 9.700 enkele aanpassingen in de primaire salarisbegroting tussen afdelingskostenplaatsen en de kostenplaats CKC (zie programma College en Middelen).

Verder betreft dit voor een bedrag van ca. € 2.500 enkele kleinere structurele mutaties.

Sociaal Domein

Product	2017	2018	2019
142 Jeugd	-4.500	-4.500	-4.500
Totaal programma	-4.500	-4.500	-4.500

4 Voorstel Perspectiefnota 2017

Op grond van het voorgaande stellen wij u voor:

1. De Perspectiefnota 2017 vast te stellen als kader voor de opstelling van de Begroting 2017 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2018-2020.

Haren, 24 mei 2016

burgemeester en wethouders,

mr. M.P. de Wilde,
secretaris

P. van Veen,
burgemeester